

Kaland

Majtényi Mihály

A professzor kissé elcsellengett aznap. Túlment a harmadik dombon is, egészen addig, amíg egy cukorsüveg alakú messzi hegycsúcs körvonalai nem mutatkoztak, egyre sötétebben. Elmegy ő egyszer annak a hegynek lábáig is, egészen biztos, hogy elmegy — fogadkozott.

Balkézőről a harmadik domboldalon a fiatal szilfaerdő sűrűje valóssággal lugast játszott; az ágak szinte egymásba fonódva védték a sűrűt a napsütés elől. Ezen a felén a domb olyan volt, mint a sűrűn benőtt diáküstök: odaát, a serpentin út jobb felén a felmagasló faóriások már foghíjasabban bámultak erre, irigykedve. Közülük az idő már kinyírta a gyengét, a férgeset és korhadtat, a megmaradt törzsek ritkultan és jóval távolabb egymástól zúgtak és bólogattak szélvihar és napsugár elébe. Így váltakozott a kép az egész úton végig; néha egy meghökkentő tisztás szakította meg a sűrűséget, feltéve az örök rébuszt: hogyan és miért keletkezett?

A professzor vidám volt, valami kamaszos lendület irányította és tologatta mind feljebb a dombokon, csúcson át, mind beljebb az erdő sűrűjébe. Husángot nyesett magának, hegymászóbotnak, kabátját a végére akasztotta, és úgy vonult, mint aki napszámot vállalt, gyakorlatban. Néha a tisztásokon hátrapillantott, kémlelte a távolodó völgy mélységét, felbecsülte, hogy vagy két óra járása lesz arra vissza — szerencsére: akkor már hegynek lefelé —; ebédidőre feltétlenül vissza kell oda térnie.

Három hete gubbasztott már — igen, három hete itt a hegyvidéken, egy falusi kis fürdőtelepen, családjával együtt. Most még néhány nap, búcsúznia kell a tájtól. Mindennek volt már neve körülöttük ebben az idegen, hegyi világban. A neveket persze hiába keresné valami térké-

pen... a családi szótár titka volt mindegyik név. Például, hogy Fűmező. Az nem akármelyik fűmező volt, hanem éppen az, amelyik mögé, egy alpesi ház tövébe napozni jártak. Így született a Nagygutás is. Az meg onnan, az a név, hogy egy hosszú erdei tisztáson, amelyen végig kellett vonulniok a szerpentin út hajlása miatt, ő jelentette ki egy nap: na, itt, megüti az embert a nagyguta! A gyerek falkapta ezeket a színes szavakat, játszott velük, felékesítette az egész tájat, oda ragasztgatta őket az egyes pontokhoz...és ők hárman pontosan tudták már, miről van szó!

— Ma átkelek a Nagygutáson, és elmegyek búcsúzni a Cukorsüveg lábához!

Igen, ezt mondta ma reggel. Felesége ásítózott, jeléül, hogy semmi kedvet sem érez a kirándulásra, fia pedig buzgón pislogott. Szó sincs róla, hogy apával menjen, amikor ma horgászatot beszélt meg a pajtásokkal és fürdést utána; ő bizony nem vonul remeteségbe a hegyek közé. Nem, máma nem.

Így jutott el a professzor kétórányi messzeségbe övétől, a fiatal-növésű, sűrű szilfaerdőig. Így kanyarodott fel a harmadik dombtető derekáig, ezen még átkel, aztán visszafordul. Tudna ugyan oldalt egy másik utat is visszafelé, de azon már egypárszor eltévedt, és félórás késéssel vergődött csak haza... S mosolyogva idézett egy közmondást gyermekkorából: járt útért járatlant el ne hagyj!

Így jutott el egészen a forrásig.

A forrás váratlanul szakította meg vándorútját. Túlesett a szerpentin-hajlásán, s egy átvágásnál bukkant rá. Szerény és elhagyott forrás volt, nem emeltek körfalat körülötte, csak éppen hogy vascsövet dugott valaki a sziklák közé; gyermekkarnyi sugárban mégis szüntelenül ömlött a vize. De már tócsába nem tudott összeállni, annyira lejtett a domboldal, és vitte, vitte a vizet keletnek valami völgy irányába.

Így került a forrás a szeme elé, a névtelen forrás. A patakot, amelyet valahol táplált, nem ismerte a professzor, idegen volt számára az a távoli völgy is... arra még sohasem járt vándorlásaiban. Ebben az irányban még semminek nem volt neve a családi szótárban; úgy érezte magát, mint egy felfedező, aki ismeretlen, vad tájakra érkezett. Most nevéket adományozhatna fenségesen a szótáruk számára... hogy irigykedik majd a gyerek, egész biztosan irigykedik, és megbánja, hogy nem jött vele!

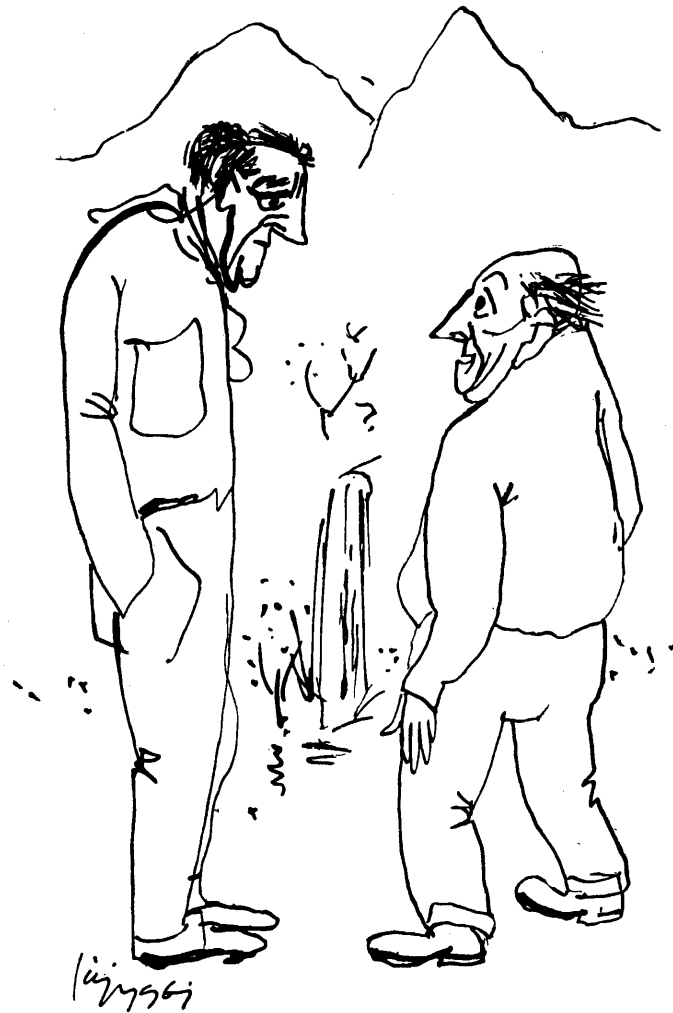
A forrásnál lehajolt a vándor, hogy igyon belőle, hogy igyon a vizéből. Úgyetlenül, előbb a tenyeréből...de hát ez sehogy sem sikerült. Hozhatott volna poharat vagy bögrét... lám ő ilyesmire sohasem gondol, pedig hogy kellene most! Mintha volna is valahol a bőröndjükben néhány összetolható pohár... persze a tizedik határban. De mert szomjas volt, kotorászott a zsebében, és talált is egy papírlapot. Diákkorából emlékezett, hogy ilyenkor legjobb staniclit szerkeszteni, mint a falusi boltosok, ha cukrot mének... ez azonban hamar átázott, átresztette a vizet, összecsukszott, s bizony meg kellett buktatni jóegypárszor a papírpoharat, amíg szomját valahogy csillapította...

A víz ellenben kitűnő volt. Nem volt semmi mellékíze, és szinte pezsgett. Csettintett a nyelvével, és akkor... akkor a nyugtalanlás érzése fogta el.

Megérezte, hogy nincs egyedül.

Hátrafordult, és egy lódenkabátos férfit látott ott a fűben guggolni. Oldalt a forrástól.

— Jó víz, kitűnő víz — mondta hirtelen, azzal a zavarral, amely elfogja az embert, ha tudja, hogy percekig némán figyelte valaki. Elő-

Sáfrány
Imre
szövegrajza

zöleg. Mert bizony az a lodenkabátos tisztán láthatta harcát a forrással; látta, hogy csödöt mond a kísérlete, amikor tenyeréből kívánt inni... s láthatta birkózását a papírpohárral is, nem beszélve arról, hogy a zsebéből elővont papírlap kétes tisztaságú volt... Szóval senki sem szereti, ha apró titkait megfigyelik, s az ember ilyenkor motyog valami közhelyet... s miért ne azzal kezdené, hogy jó a víz, kitűnő a víz mindennek ellenére?...

A lodenkabátos idegen (a professzor úgy hirtelen felmérte) az ő korában lehetett, csak sokkal erősebb volt nála. S egyelőre hallgatott. Egy fűszál volt a szájában, azt rágta, és aprókat köpködött. Meg morgott is valamit. Az is lehetett: bizony, jó ez a forrásvíz... de egyszerű igen is lehetett, vagy akármi. Csakhogy nyugtassa a közeledési kísér-

letet. Hirtelen felkelt — most látta csak a professzor, mennyivel szála-
sabb is nála —, ujjával a mélységbe mutatott, és valami sötét, szenvedé-
lyes árnyalattal hangjában, szinte szónoki pózban dörögte:

— Mind boldog lehetne ott a mélyben a nép... olyan víz ez!

Mindez úgy tíz óra tájban történt, és ők még egy óra múlva is ott guggoltak a forrásnál... pedig a professzor már régen érezte, hogy neki visszafelé kellene indulnia. De be kellett előbb fejeznie egy átfogó előadást a forrásokról általában. Az átbocsátó és átnembocsátó földrétegekről, a zárt és nyitott medencékről, a víznyelésről és időszakosságról, a különböző üregekről odabent a földben, az izotermális és hipertermális forrásokról, a hajszálcövekről... s a lódenkabátos áhítattal hallgatta. Indulnom kellene — nyugtalanzkodott a professzor, és a pillanat tizedrésze alatt átfutott rajta felesége várható kérdése: de ember, hogyan juthattál olyan helyzetbe, hogy egy vadidegen gyanús alaknak előadást tartszál? Csak azért, mert ott ült a forrásnál?

Persze, az asszony ezt nem értené! Mert az úgy kezdődött, hogy a lódenkabátos olyan hévvel kezdett beszélni a forrásról — erről a forrásról meg erről a vízről —, hogy neki helyre kellett igazítania egy-két tévedését. Ez elkerülhetetlen volt, ugye? Viszont éppen az idegen ember közléséből értesült arról, hogy ennek a forrásvíznek gyógyereje van. Igazi gyógyereje.

— Kérem, azt az én apám mindig mondta, hogy ez csodavíz! Csoda-
víz ennél a forrásnál. És mindig mondta: ez lesz a te örökséged!

Ha már valaki ennyire ragaszkodik a forráshoz, annak vízéhez, amelyet ügyszólván sajátjának tekint — azt csak fel kell világosítani, nem? Azt mondja majd a feleségének, ha számonkéri tőle a késést. A dolgot sajnos nem lehetett elkerülni!

Tíz és tizenegy óra között annyi meglepetés született odafent a dombtetőn, a forrásnál, hogy sort kell tartanunk elmondásában. A lódenkabátos egyre többször zárt szívébe az előadó professzort, és többször lelkesen közbekiáltott:

— Ilyen ember kell nekem! Ilyen embert keresek én régen!

Mert nem is tudja a környék népe, milyen kincs ez a forrás, vagy ha tudja, erősen félvállról veszi csak az egész dolgot. Azonfelül, hogy ez a forrás, több társával együtt a harmadik völgy lakóit vízzel táplálja, azonfelül, alig tudják, milyen gyógyereje van. Ezt a vizet — magyarázta a lódenkabátos — már régen palackokban kellene felfogni és szállítani mindenfelé a világba...

— Exportálni, kérem szépen — hallatta többször is a lelkes ember. — Az oldalára odanyomatni, hogy ennyi ezrelék foszfát és ennyi ezrelék vas, mint a gyógyvizeknél. Csak itt elég lenne odanyomatni: ezer ezrelék életelixír...

Ezt meg kellett állítani, ezt a lelkesedést. Hogy a tudomány ilyesmit nem ismer. Az elixír arab szó, de csak a növénykivonatokból készült szerekre alkalmazható — vegyi értelemben —, itt pedig ásványoldatokról lenne szó ugyebár, s a modern kémia... S eljutott az analízis szóig; ezt kapta fel örömmel a lódenkabátos is.

— Analízis, ez kell ide! De eszébe jutott ez valakinek ott a völgyben? Ezeknek a fafejűeknek?...

Percekig tapogatóztak a forrás tulajdonjoga körül is. A professzor ugyanis azt hitte, hogy ez a pont a lódenkabátos telekkönyvi tulajdona, s örökségképpen jutott neki. Hamarosan kiderült azonban, hogy atyja tisztára érzelmi alapon végezte el a hagyaték elosztást, fia javára. Hogy a forrás természetesen a községé, de senki sem hajlandó ott hitelt adni az ő szavának...

Ez történt, igen, tizenegy és tizenkét óra között, ez az izgalmas beszélgetés folyt le odafent a dombtetőn. A professzornak lépésről lépésre meg kellett magyaráznia, mi a teendő, ha a közösség — mármint a falu odalent — ki akarná aknázni az állítólagos gyógyvizet. A lódenkabátos azonban csak legyintett és azt mondta, nekik kettőjüknek kelle-ne megcsinálniuk a dolgot! Ő maga, a professor, tudós ember, a vizek és hegyek és völgyek ügyis a szakmájába vágnak...

— De nem hagyhatom ott a pozíciomat, az állásomat! — védekezett.

— Menjen nyugdíjba! Itt építhet egy csinos házat, azok adjanak rá pénzt odalent! És ha nem adnak? Bérelje ki ezt a területet. Megkezdheti kicsiben az üzemet: vásárolhat egy lovat meg egy kordét, maga fuvarozhatja szét a ledugaszolt üvegeket. Aranybánya ez, kérem, aranybánya...

Ez volt a legújabb fordulat, háromnegyed tizenegy tájban. A forrás csorgott és csobogott, ők meg alkudoztak a vizére. Azaz: dehogyan alkudoztak: a tanár egyre jobban sajnálta a szegény embert, aki itt légvárakat épít... s most áttolja a légvárakat hirtelen neki... De miért? Mit akar tőle? Miért tartóztatja még mindig? Üvegkezelői állást akar ebben a vállalkozásban vagy... vagy... mese ez az egész dolog erről a forrásról?

Ebben a pillanatban és hirtelen jelentkezett ez az érzés és... félelembe csapott át. Hirtelen félni kezdett a nagy darab embertől. Nála volt a nyaralási pénzüik jó része... a felesége mindig mondta: ne hordd magaddal a pénzt és... igazsá is volt! A pénz azonban kétségtelenül nála van. Figyelni kezdte emberét: mintha körültekingetne, mintha az utat vizsgálgatná örökké, az utat, amely olyan néptelen. S a professor krákogni kezdett: valamit mondott ...„kérem, nekem indulnom kell vissza”...; s mélységesen megbánta, hogy ott, a beszélgetés elején, bevallotta, milyen messze, egy távoli völgyben tudnak csak róla... s hogy azt sem tudják, merre indul! Nem merete az óráját sem előhúzni többé, csak szüntelen kísérleteket tett, hogy itt hagyja az idegent. Az meg úgy kerülgette folyton, mintha útját állná: folyton csak a forrásról beszélt — aranybánya, aranybánya... hajtotta szüntelenül.

A nap delelőre hágott, és a professor úgy érezte, hogy ez jó. Mert ha alkonyodna, akkor most a rémület növekedne a szívében; a nap azonban áttűzött az öreg fák ritkuló lombkoronáján, és a lódenkabátos... a sapkáját emelgette. Izzadt. Egy izzadó rablótámadó — érezte a tanár — talán nem igazi ellenfél...

Elhatározta, hogy kemény lesz és kíméletlen. A másik még egyre beszélt, áradozott... amikor a professor hirtelen és keményen szembenézett vele, és rászólt:

— Maga merre megy? Merre indul?

Pattogott a hangja. Az iskolában vette fel néha ezt az élességet, ha kellett. Erő és határozottság szárnyalt vele fel egész a fák lombkoronájáig; a fák levelei is mintha megrezdülnének. A lódenkabátosnak megrezdült a szeme, mintha csodálkozna, hogy hirtelen egy másik ember, kemény és acélos ember lépett eléje. „Mi ez?” mondta a tekintete, és gyámoltalanul kérdezte a másiktól:

— Én? Hogy merre indulok? Hát...

Most akármerre mutat — gondolta a tanár —, én ellenkező irányt veszek!

Lassan, mint aki feladta a játszmát, az idegen bizonytalanul a harmadik völgy irányába mutatott, amerre a forrás vize lefelé ereszkedett... De úgy, mintha csodálkozna: hogyan, egyszerre vége lesz az egésznek?

— Na akkor, isten vele — szólt a tanár, és kezét nyújtott.

Igyekezett kemény lenni, amikor kezét fogtak... de mi volt az ő puha tenyere a másik markához képest? Ebben a pillanatban megérezte, hogy ez nagy, nagy hiba volt. Ez a kézfogás. Ez a buta mozdulat. Mert a másik alighogy kezébe kapta az ő tenyerét, elkezdte lassan szorítani. Mint a vas, úgy zárta körül kezét a másik marka. S mialatt a játék folyt, szinte sűgva mondta a lódenkabátos:

— Kérem, uram, ha pontot akar a dologra tenni... én eladom magának azt a forrást, odafent...

Csak a szememmel tudok harcolni... és szavakkal. Nem szabad gyengeséget mutatni! A másik most még nem követelőző, még alázat van a hangjában... de lehet, hogy a következő pillanatban...

— Eladja? Nevetséges. Hiszen nem is a magáé! Mit ad el rajta? És kérem... ne szorítsa a kezemet! Jó?

A szorítás engedett...

— Hát nem is úgy. Nem úgy adom el, nem a földet, a telket... csak a vizet... csak a vizet, a gyógyvizet, az aranybányát...

Hirtelen kirántotta a kezét:

— Nincs nálam semmi pénz!

És mintha csoda történt volna. Ő azt hitte... na most... hiszen elárulta magát önkéntelenül... a lódenkabátos azonban gonosz tekintet helyett, inkább csodálatos alázattal mondta:

— Pénz? Nem lenne rossz! De én odaadom, eladom egy doboz cigarettáért!

A forrás még zúgott odafent, mintha haragosan kiáltozna, alkudoztak, százezrekről volt szó, befektetésről, mindenről... s most... egy doboz cigarettáért!

A tanár odaadta. A cigarettát. Csak fél doboz volt. És... megint odanyújtotta jobbját. Bátran. Most már csak alázatos belesimulás fogadta. Kezét fogtak, és a másik erősen hajlott háttal, lassan megindult a szemközi völgy felé. Ellenkező irányba. A tanár meg ki a szerpentin útra. A dombhajlásnál hátrafordult, megfordult, s akkor látta, hogy az idegen óriásnak egészen kifeszlett a nadrágja. És kikandikál az alsóneműje.

S valahogy nem rémületet érzett, nem ijedtséget, hanem sajnálatot. Lehet, hogy nagy bajból került ki, nagy veszélytől szabadult meg, de pillanatnyilag nagyobbik gondja mégis az volt: hogyan ad majd számot háromórás késéséről? Mert annyi beletelik, amíg hazaér.

